

Ds Jaco Zuurmond

16 maart 2014 – 2e zondag van de VeertigDagen

Jeremia 7,1-11 / Matteüs 21,10-17

Hosanna schreeuwen

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

Vandaag is de zondag van de grote opruiming. Deze Veertig Dagen volgen we Jezus in zijn gang door Jeruzalem. Vorige week lasen we van de intocht – het verhaal dat anders eigenlijk op de Palmzondag wordt gelezen. We hebben dus zogezegd de 'Palmzondag' naar voren getrokken en leggen nu Veertig Dagen lang een vergrootglas op alles wat gebeurt tussen de Intocht en de Kruisiging, tussen Palmzondag en Goede Vrijdag zogezegd. Wanneer het straks echt 'palmzondag' geworden is - de laatste zondag voordat het Goede Vrijdag zal worden en Pasen – dan zullen we lezen van Jezus in Getsemane. Van de drukte van de Intocht is dan niets meer te merken. Zelfs de meest getrouwen zullen hem, de één na de ander, verlaten. Uiteindelijk zal Jezus alleen overblijven.

Maar vandaag bevinden we ons dus nog volop in de drukte van de Intocht. De Intocht is nog in volle gang. De stad bééft, aldus de NBV. Het Griekse woord dat Matteüs hier gebruikt klinkt door in ons woord seismograaf... Vandaag schudt de stad. De mensen raken letterlijk ont-roerd als Jezus Jeruzalem binnentrekt – en in Jeruzalem als eerste halte de tempel – hoe kan het anders, want Jeruzalem dat is de tempel.

Vandaag is de zondag van de grote opruiming. Omdat de tempel een rovershol is geworden. Jezus citeert met dat woord 'rovershol' de profeet Jeremia . "Er staat geschreven...". Met andere woorden: wat hij aantreft was geen uitzondering. Het was altijd al zo. En het zal altijd ook weer zo zijn. Het was al zo vóór Christus. En het zal ook ná Christus niet anders zijn. De tempel als rovershol , als koopjeskelder, is van alle tijden. En in elke tijd is dus weer opruiming nodig.

Zullen we daar dan maar mee beginnen. Nu? Vandaag? Hier?

Wat gooien we er uit? Wie gooien we er uit? Als ik eerlijk ben... er zijn de nodige dingen die ik niet zou missen als ze er uitgegooid zouden worden... Uit onze 'Protestantse Gemeente Enschede'. Om over de Protestantse Kerk in Nederland maar te zwijgen. Die hotelkerk. Hoezo koopjeskelder? Waar de éne dominee kan beweren dat God de Aids heeft gezonden als straf van God, en de andere dominee dat God niets te maken heeft met de rampen die ons als mensheid – of als klein mensje – treffen. En verder treft u hier op het plein nog zeker 30 geloofsschakeringen aan die ergens het midden houden tussen deze beide uitersten. Kortom, voor elk wat wils. Kom vooral binnen. Kom kijk en koop.

En ach, als we dan de PKN hebben opgeruimd kunnen we gelijk nog wel even door. Het zal me niet veel moeite kosten om ook bij onze katholieke zusters en broeders de nodige tafels om te kieperen. Opfladderende kippen, rondvliegende veren, geldt dat over de grond rolt... heerlijk.

Vervolgens zou ik breed oecumenisch verder gaan. Vrijgemaakten, Nederlands Gereformeerden, Baptisten – oeps, bijna was ik de Lutheranen vergeten – maar ook dáár: eindelijk een grote schoonmaak. Het grootste probleem is dat je niet weet waar je beginnen moet – zoals dat vaker het geval is bij de grote schoonmaak.

... De kunst zal vandaag zijn om de lezing van de tempelreiniging niet te verstaan in zijn 'nee', maar veeleer in zijn 'ja'. Het is erg verleidelijk om ons eigen ongenoegen projecteren in de tempel van toen... en omgekeerd. En toch... komt het tempelverhaal dan écht dichterbij? Worden we dan écht geraakt. Zodat het in ons schudt en beeft? Zodat wij ont-roerd raken. Een linkse directe, met zó'n kracht dat je jezelf – als je je ogen weer open doet – op een andere plaats terug vindt. De seismograaf in De Bilt slaat uit omdat wij hier van de tempelreiniging lezen... Nou nee. Maar al te snel lezen we de tempelreiniging dan toch vooral als bevestiging van ons eigen gelijk. En dan komt er niets in beweging. Er zal nog geen koffiekopje rammelen op z'n schoteltje, vandaag.

In plaats van al te makkelijk en al te snel te focussen op het grote 'nee' in verhaal gaan we vandaag liever op zoek naar het 'ja' in het verhaal. Want wordt een mens, uiteindelijk, niet veel meer geraakt door een 'ja' dan door een 'nee'? Een 'nee' houdt je hoogstens tegen. Een 'ja' verleidt je tot beweging, brengt je van je plaats. Op zoek dus naar het 'ja' in het verhaal van de tempelreiniging.

Dat is het aardige van de Matteüsversie van dit verhaal. Ook Lukas en Marcus vertellen van de reiniging. Maar daar kent het verhaal eigenlijk geen positieve wending. Bij die andere Evangelisten neemt in feite

alleen de spanning toe, tussen Jezus en de hogepriesters en de schriftgeleerden. Bij Matteüs is die spanning er óók... maar tussendoor klinkt even één regel van grote ontspanning:

“Toen kwamen er in de tempel blinden en verlamden naar hem toe, en hij genas hen.” En vervolgens zijn er ook nog kinderen die zingen. “Hosanna voor de zoon van David”. De echo van de menigte buiten. De echo van de lofzang die buiten klonk tijdens de intocht van Jezus in Jeruzalem.

De kinderen zingen de lofzang, de doxa. En zij zingen op juiste, op rechte wijze: orthos. Hier ontmoeten we de ware ortho-doxie. Lammen, blinden, kinderen.

Eigenlijk zingen ze niet eens zo zeer. Ze ‘roepen’, zo lazen we. Letterlijk zelfs ‘schreeuwen’. Even gestileerd als de roep van een kraai. Beter: als Jezus aan het kruis.

Hosanna: Heer, red toch! Bevrijd toch! Hosanna schreeuwen – dat is dus de ware ortho-doxie.

Daar zit het grote ‘ja’ in het verhaal van de tempelreiniging. Het is het ‘ja’ tegen mensen die schreeuwen. Die niet anders meer kunnen dan schreeuwen. Een schreeuw in bittere nood: Hosanna – Heer, red toch, bevrijd toch! De lam-geslagenen. De mensen zonder enig uitzicht. De on-mondigen, de mensen zonder macht.

God loven is durven toegeven dat je het zelf niet redt – dat je redding nodig hebt – Heer, redt ons.

God loven is je onmacht durven onderkennen, toe durven geven, uit durven spreken – Heer, redt ons. Dáártoe dient de tempel.

De tempel niet langer als camouflage van onze eigen macht. Ankerpunt voor ons eigen geloof. De thuisbasis van onze eigen liturgie (en u weet hoe kostbaar ik het vind – beetje zorgvuldige liturgie - dat liturgie een verhaal is dat wordt opgebouwd – elke zondag weer, en ook door de weken heen – en zo’n liturgieboekje mag er van mij graag nog een beetje mooi uitzien ook.)

Het verhaal van de tempel stelt mij de vraag: is dat hele kerkelijk bedrijf niet uiteindelijk toch vertoon van je eigen macht? En staat het de laatste eerlijkheid, het onderkennen van je eigen onmacht niet uiteindelijk in de weg?

Zoek je werkelijk God in de tempel – of zoek je uiteindelijk toch weer jezelf? Durf je de tempel de plaats te laten zijn waar je je eigen onmacht onder ogen durft te zien... of gaat het je ook hier toch weer om beheersing... beheersing van het geheim, beheersing van het leven... beheersing van God...?

In de dans rond het Gouden Kalf boog het woestijnvolk niet voor een ándere God. Ze bogen, zo geloofden ze, voor de God die hen uit Egypte had bevrijd. Maar in het oprichten van het Gouden Kalf had men dit grote geheimenis geprobeerd tastbaar te maken. Grijpbaar. Het geheim van de uittocht in de grip.

Het vrome offer is, voor je het weet, een greep naar God.

Het mooiste gebed is, voor je het weet, een greep naar het geheimenis.

Het zuiverste lied is, zo maar, Gods geheim voor mijn kar gespannen.

En zo verkeert de mooiste liturgie zo maar in haar tegendeel. In plaats van dat ze ruimte biedt voor onze onmacht – Hosanna – is het een greep naar de laatste macht.

De tempel is er voor de mens in zijn kleinheid. In zijn lam-lendigheid, in zijn uitzichtloosheid, in zijn volstrekte machteloosheid. Dat is het grote ‘ja’ dat opklinkt uit de lezing van vandaag.

God zoek je uiteindelijk wanneer je inziet: ik kan hem niet vinden, ik kan hem niet eren, ik kan hem niet loven zoals ik zou moeten. Hij moet mij zoeken en vinden. Hij moet mij oprichten en zich over mij erbarmen. De schaduw van zijn eindeloze barmhartigheid moet over ons vallen. Waar ik in uiterste wanhoop spreek: God, wees mij zondaar genadig. Waar dát in de tempel gebeurt, daar is de tempel weer Gebedshuis. En dát is de lof van God.

Hosianna, Help, redt ons!

En dat dan schreeuwen... omdat je niet anders kunt.

Amen